

Великото преселение на народите

За това как българите си извоюват славата на безстрашни воители. За отношенията между българи, хуни, готи и римляни и за най-голямото етническо разместване в Европа, състояло се между IV и VII в.

Рим преминава в отбрана, а през 395 г. е разделен на Западна и Източна империя. След това – през V в., съдбата и на двете империи се решава от хуните. Почти от Хунския съюз, част от който са българите.

Изображение върху камък на битка между конници. Открито на територията на република Кабардино-Балкария в Северен Кавказ

В края на Античността дори природата се изправила срещу Римската империя. Започнало захлаждане на климата, което принудило част от северните народи да тръгнат на юг, а племена, обитаващи неблагоприятни за живот степни и планински райони, да се насочат към по-богати и плодородни земи. Влошаването на климата съвпаднало с отслабването на Рим и с демографски бум сред варварските племена в степите и по периферията на империята. Ядрото на империята – Средиземноморието, също било пренаселено. За нуждите на нарасналото население

големи територии били обезлесени, за да се използват за земеделие и скотовъдство. Изсичането на горите обаче довело до ерозия на почвата и до превръщането на плодородни земи в неплодни. Легионите, редът и законите, които векове наред крепели Рим, сега загубили силата си. Армията, в която били наемани все повече варвари, вместо да въвежда ред предизвиквала сътресения и смут, като сваляла от престола или възкачвала императори от средите на военачалниците. Обезсилен, вместо да разчита на експанзията и на войната, които му донесли слава,

Келтите и българите

Българите, славяните и траките са основните етноси, които участват във формирането на българската народност. Но освен тях част от гените си днешните българи наследяват от готите, келтите и от гърците, както и от други етноси, които в древността са живели в днешните български земи. Келтите (наричани от римляните гали) са един от най-многобройните народи, обитавали Западните Балкани и Панония между IV в. пр.Хр. и IV в. сл.Хр. Когато през 335 г. пр.Хр. Александър Велики предприема поход на север срещу траките, той достига до келтите при река Дунав. По това време келтското племе скордиски, които живеели в земите от Панония до Северна Македония, вече били основали своя град Сингидун там, където река Сава се влива в Дунав. През I в. сл.Хр. тези келти са покорени

от римляните и името на града е променено на Сингидунум. По време на Великото преселение този град е разрушен, а след това наново е построен от българите, но вече с ново име – Белград.

През 277 г. пр.Хр. келтите основават свое царство на Балканиите и негова столица вероятно е бил древният град Тиле, който се е намирал до днешното старозагорско село Тулово. Не е известно докъде точно се е простирало това царство, но се знае, че през 213 г. пр.Хр. е превзето от траките. След като Рим покорява двата индоевропейски народа – траките и келтите през първите векове след Христа, техните племена бързо започват да се смесват и да се романизират – тоест да стават римляни. Честа практика на Рим е било военните поделения, съставени от траките, да бъдат дислоцирани (разположени) в Испания, а легионите, съставени от

келти (гали) и германи, да бъдат разпределяни в Тракия. Това още повече допринасяло за смесването на етносите и за превръщането им в римляни. В този конгломерат (смес) по-късно ще се включат готите, а след тях и българите и славяните.

Келт с меч в ръка отбранява дома си, нападнат от римски легионер. Детайл от Траяновата колона, Рим

Нашествието на конниците

За кратко време хилядолетната Римска империя била подложена на многобройни нападения от варварски племена и римляните не могли да си обяснят откъде идва това божие наказание. Разпространил се слухът, че римляните сами са си виновни, защото разграбили старо езическо светилище, и така разрушили магия, която пазела Рим от варварите.

Из „Исторически слова“ на Олимпиодор Тивански (V в.), цитиран от Константинополския патриарх Фотий (IX в.)

Историкът (Олимпиодор) разказва, че чул от Валерий, един знатен мъж, за сребърни статуи, предопределени да възпрат варварите. „В дните именно на император Констанций (421 г.) – разказва той, – когато в Тракия бил управител Валерий, било съобщено, че е намерено съкровище. Валерий пристигнал на мястото и узнал от местните жители, че мястото е свещено и че там имало свещени статуи от стария култ. После той докладвал за това на императора и получил писмо, с което му се заповядвало да побере споменатите неща. И тъй, след като било разкопано мястото, намерени били три статуи, направени изцяло от сребро, легнали по варварски начин и с вързани на гърба ръце. Статуите били облечени в пъстри варварски дрехи, имали дълги коси на главите и били обърнати на север, сиреч към варварската земя. След като тези статуи били вдиг-

нати, веднага, подир малко дни, нахлули първо готите по цяла Тракия. Малко по-късно хуните и сарматите щели да нападнат Илирик (Западните Балкани) и самата Тракия. Защото светилището се намирало в средата на самата Тракия и Илирик. И изглежда, че трите статуи били предопределени срещу всеки един от тези варварски народи“.

Хунският съюз бил толкова ужасяващ за империята, че мнозина оприличавали хуните с библейските демони, предвестници на апокалипсиса Гог и Магог.

Из „Тълкуване на Апокалипсиса“, архиепископ Андрей Канадокийски, началото на V в.

Някои смятат, че Гог и Магог (библейски демони или народи, които нахлуват в навечерието на Второто пришествие) са скитски племена от крайния Север, които ние наричаме хуни, по-многочислени и по-войнствени, както виждаме, от всяко земно царство и народ. Само божията ръка ги възпира да не завладеят цялата вселена.

Първите битки на българите

Първите засвидетелствани битки на българите в Европа са от

началото на V в. Най-старото сведение е за сражения между българи и лангобарди някъде около северните склонове на Карпатите. Сблъсъкът е описан

от авторитетния учен и духовник от VIII в. Павел Дякон в неговата „История на лангобардите“.

Желязната корона на лангобардите с един от най-древните кралски и императорски символи на властта, оцелели в Европа. Съхранява се в катедралата в Монца, Северна Италия, недалеч от Милано

Желязната корона на лангобардите

Желязната корона е може би най-ценният предмет останал от лангобардите. Тя е направена от злато и скъпоценни камъни, но е наречена „желязна“ заради желязния обръч, около който е изградена. Според легендата този обръч е изкован от един от клиновете, с които Исус Христос е бил прикован на кръста. Гвоздеят е бил подарен на римския император Константин Велики от майка му Елена. Как е попаднал при лангобардите не е известно. Според една средновековна легенда клинът от кръста на Спасителя е бил подарен от папа Григорий I Велики (540–604) на лан-

гобардската принцеса Теоделинде, която наредила да бъде изкована Желязната корона за коронясването на нейния съпруг крал Агилулф (591–616). С този свещен символ на монархията са коронясани 20 крале на лангобардите и германските императори от Карл Велики до Фридрих I Барбароса. На бляскава церемония през 1805 г. Желязната корона е била положена на главата и на император Наполеон Бонапарт и така той е обявен за крал на Италия. В момента короната се пази в катедралата в Монца, в италианската провинция наречена Ломбардия, която носи името на древните лангобарди. Лангобардите всъщност са германско племе. Името им буквално означава

Дългобрадите. Първоначално живеели по долното течение на река Елба до Северно море, но през IV в. се преселили към река Дунав, където през 493 г. приемат християнството. В 568 г. нахлуват във Византия и завоюват земите на днешната Северна Италия, където основават Лангобардска държава. Държавата им просъществувала до 774 г., когато е превзета от франкския император Карл Велики. Свидетел на онези събития е един от най-авторитетните учени от онова време – лангобардският писател и духовник Павел Дякон (720–797). В своята „История на лангобардите“ той разказва за няколко сблъсъка на германското племе с българите.